

REPUBLIC OF UZBEKISTAN
MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALISED
EDUCATION
BUKHARA STATE UNIVERSITY

English Linguistics Department

**INTEGRATION OF PRAGMALINGUISTICS,
FUNCTIONAL TRANSLATION STUDIES AND
LANGUAGE TEACHING PROCESSES**

(dedicated to the 75th anniversary of Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor M.Kh.Alimova)

Proceedings of International Scientific-theoretical Webinar

2020-YIL
25-DEKABR

SOAT 10:00

Buxoro davlat universiteti Xorijiy tillar fakulteti Ingliz tilshunosligi kafedrası

**"PRAGMALINGVISTIKA, FUNKSIONAL TARJIMASHUNOSLIK VA TIL O'RGATISH JARAYONLARI
INTEGRATSIYASI"**

(Filologiya fanlari nomzodi, dotsent M.H.ALIMOVA tavalludining 75 yilligiga bag'ishlanadi)
mavzusida tashkillashtirilgan Xalqaro ilmiy-nazariy anjuman

QAYSI TILLARDA
O'ZBEK, RUSS, INGLIZ

Manzil: Buxoro davlat universiteti,
Buxoro shahar M. Ibroq ko'chasi
11-uy.

BUKHARA -2020

2-ШЎБА: АДАБИЁТШУНОСЛИК ВА ЖАМИЯТ

<i>Алимова М.Х., Мамадалиев А.М., Гулямова З.Р.</i> Лингвокогнитивный анализ грамматической каузации в таджикской художественной литературе.....	195
<i>Bakayeva M.Q, Radjabova M.R.</i> The image creating stylistic device in the short story "My brother Eli" by Joseph Epstein.....	204
<i>Алимова М.Кх., Jabborova Н.</i> The concept of education in the novel "Pride and Prejudice" by Jane Austen.....	207
<i>Вохидова Н.Н.</i> Проблема «личность и общество» в трагедиях Уильяма Шекспира.....	211
<i>Қобилова Н.С.</i> Ҳикоя жанрида бадий психологизмдан фойдаланиш маҳорати.....	214
<i>Халсиева Ф.М.</i> Жей Парини ижодининг хронологик тадқиқи.....	221
<i>Khajiyeva F.M., Rakhimova Sh.R.</i> The development of Angry Young Men Movement in British literature.....	225
<i>Adizova O.I.</i> L'analyse critiques servent à développer la théorie de methode biographie.....	228
<i>Habibova M.N.</i> Adabiyotshunoslikda badiiy asar tili va uslubining o'rganilishi.....	232
<i>Umurova Kh., Zoyirova F.</i> Literary analysis of flowers characterizing human in English poetry.....	237
<i>Habibova M.N.</i> Adabiyotshunoslikda epistolyar janr va uning rivojlanishi.....	240
<i>Roziyev M.Q.</i> Haynrix Bo'll-buyuk nemis yozuvchisi.....	246
<i>Norova R. F.</i> Informative and moral concern of R.Kipling's stories.....	249
<i>Khabibulleva R.M., Mukhammadova U.A.</i> Describing the word "mother" in Uzbek and English poetry.....	252
<i>Qodirova N.X.</i> Badiiy asar matni ustida ishlash.....	257
<i>Jo'rayeva B.M., Aminova A.O'.</i> Shaxs xarakter-xususiyatini tavsiflovchi o'zbek xalq maqollarida salbiy bahoning ifodalanishi.....	259

570

<i>Ro'ziyeva D.S.</i> Intellectual novel.....	262
<i>Саъдуллаева Л.Б., Бахтиёрлов А.Ф.</i> "Shirley" асарига реалистик роман хусусиятларининг ифодаланishi.....	265
<i>Usmonova M.A.</i> Asar personajlari va tabiat tasvirida qo'llanilgan leksik-stilistik vositalarning roli va vazifasi. ("The Physician" romani tahlili asosida).....	270
<i>Usmonova Z.Kh.</i> The allegoric characters in Faulkner's "A Fable".....	274
<i>Ниязова М.Х.</i> Ўзбек алла қўшиқларида олқиш мавзулари.....	278
<i>Ганиева О.Х.</i> Жон Стейнбек ижоди жаҳон адабиётшунослари нигоҳида.....	281
<i>Очилова Н.Ў., Убайдуллаева Ф.</i> Анималистик адабиётда "от" образи.....	285
<i>Аминова Е.А.</i> Функциональные особенности американского студенческого сленга.....	288
<i>Usmonova Z.H., Tojjeva F.K.</i> Mesmerising blend of love, spirituality and religion in the novel of Elif Shafak "Forty rules of love".....	291
<i>Sadullaeva M.A.</i> Numbers and their symbolic significance in the East.....	293
<i>Djumatyeva N., Bobokhodjaeva Z.</i> Magical items helping main heroes in English fairy tales.....	298

АНИМАЛИСТИК АДАБИЁТДА “ОТ” ОБРАЗИ

*Н.Ў.Очилова
(БухДУ),
Ф.Убайдуллаева,
талаба (БухДУ)*

Аннотация. Ушбу мақолада “от” образини анималистик адабиётдаги ўрни ва ахамияти ҳақида фикр-мулоҳазалар юритилган.

Аннотация. В этой статье рассматривается роль и значение образа “лошади” в анималистической литературе.

Annotation. This article discusses the role and importance of the image of the “horse” in animalistic literature.

Калит сўзлар: Анималистик адабиёт, «от» образи, башарият, иппик жанр, асотир, шеър, дoston, рамз.

Ключевые слова: Анималистическая литература, образ «лошади», человечество, жанр гиппо, миф, поэма, эпос, символ.

Key words: Animalistic literature, the image of horse, humanity, the hippo genre, myth, poem, epic, symbol.

“Адабиётшунослик”, “Адабиёт назария” фанларида *анималистика* ёки *анималистик жанр* деб аталган бирорта термин йўқ. Шу боис *анимализм* (лот. *animal* – хайвон, жонивор) деб ҳам аталувчи анималистикага тасвирий санъат, хайкалтарошлик ва графикада жониворларни тасвирлашга доир тушунчалар деб каралади.[1]

Хайвонлар орасида от – шубҳасиз, адабиётда ҳам, санъатда ҳам энг кўп учрайдиган жониворлар сирасига киради. Ёзувчи ва тарихчиларнинг таъкидлашича, табиатда отдан-да гўзал жонивор йўқ. От ҳамиша инсон билан ёнма-ён юрадиган, унинг яхши ва ёмон кунларидаги содиқ ҳамроҳидир. Башарият отни биринчилардан бўлиб қўлга ўргатган жонивор хисобланади. Инсон уни адабиётда ҳам, тарихда ҳам кўкларга кўтарган, ёдгорликлар ўрнатган, расмларини чизган ҳамда уларга атаб шеърлар, кўшиклар бағишлаган. “От” образини антик ва мажусий асотирлар, афсоналар, халқ кўшиклари ва эртақларда кўп учратиш мумкин. “От” рамзини кадимий ва замонавий тангаларда, муҳрларда, гербларда, тимсолларда, савдо брендларида ҳам учратиш мумкин. Европадаги зафар дарвозаларини, кадимий биноларнинг пештоқларини ва ҳатто кишлоқлардаги кулбаларнинг томларини ҳам от хайкаллари, расмлари безаб туради.

XX аср Марказий Осиё халқлари адабиётида ҳам отга катта эътибор берилган. Масалан, кирғиз адиби Чингиз Айтматовнинг деярли барча асарларида “от” образини учратиш мумкин. Адибнинг “Алвидо, Гулсари!” “Жамила”, “Бўтакўз” , “Биринчи муаллим” киссаларидан сўнгги асари “Қулаётган тоғлар” (“Мангу қайлик”) гача “от” образи инсон билан ёнма-ён туради.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, Чингиз Айтматовнинг асарларида нафақат отни, балки бошқа жонивор образларини ҳам кўришимиз мумкин. Хусусан, “Бўтакўз”да кийиклар, “Ок кема” (“Эртақдан сўнг”)да Шохдор она буғу ва буғулар, “Соҳил ёқалаб чопаётган олапар”да турналар, “Қиёмат”да ит ва бўрилар, “Қулаётган тоғлар” (“Мангу қайлик”)да қорли тоғлар қоплони каби жониворларни учратиш мумкин. Бирок, адибнинг барча асарларида отлар албатта иштирок этади. Жумладан, “Алвидо, Гулсари!” киссасидаги асарнинг бош қаҳрамони Танабойни Гулсари номли отсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Ватан химояси учун иккинчи жаҳон курашидан қайтган Танабой колхозга йилқичи бўлиб ишга киради ва илк бор Гулсарини ўша ерда учратади. “Танабой ва Гулсари – ажралмас ҳамроҳлар, кадрдон дўстлар, бир-бирларининг қалбини, нозик юрак сирларини гўё чуқур тушунадилар.

Асар воқеалари давомида Танабой характеридаги кўпгина қирралар Гулсари образи билан боғлиқ ҳолда очила боради”.[1]

Муҳаммад Юсуф ҳам ўз шеърларида отни мадҳ этган. Масалан, “Оқ тулпор” шеърда одам ва от ўртасидаги чуқур дўстлик, ишонч, садоқат ҳақида сўз юритилади:

*Оқ тулпорим бор эди,
Беклар унга зор эди.
Оғайнилар, от менга
Ҳам дўсту ҳам ёр эди.
Ёлин ўпсам, тиз чўкиб,
Кафтимдан сув ичарди.
Чуқ десам, ер чангитиб,
Осмонларга учарди.
Ховлимизга бир оқшом
Қариндошлар тўлишиди.
Тўй баҳона, отимдан
Айирмоқчи бўлишиди.
Отам, йигитсан ўғлим,
Уйланмасанг ор, деди.
Қиз ярашар қучоққа
Отга нима бор деди.
От олдидан бошланди
Чимилдиққа йўлакча.
Кечир ёрим, на қилай,
Отга меҳрим бўлакча.
Қолдим икки ўт аро
Гўшангада дилдорим.
Келин келган кечадан
Аразлади тулпорим...
Ёрдан кечдим отни деб,
Элга бўлдимэрмаклар.
Қайдан билсин от қадрин
От минмаган эркаклар⁷⁸.*

Ушбу шеърда Муҳаммад Юсуф инсон ва от ўртасидаги самимий муносабатни ярим ҳазил, ярим чин оҳангида ёритган. Гувоҳ бўлганимиздек, Марказий Осиё халқларида азалдан анималистик адабиётнинг “иншиқ” жанри ривожланган, бироқ от бу жанрдаги асарларнинг бош қаҳрамони бўлмаган.

18-асрда инглиз адиби Жонатан Свифт (1667-1745) ўзининг “Гуливернинг саёҳатлари” (Guliver’s Travels, 1726)ни яратди ва анималистик адабиёт майдонида **иншиқ** (юнонча **хиппос** – “от” сўзидан)жанрни олиб кирди. [1]

Юртимизда жониворларни, жумладан, отни тасвирлашнинг маълум бир мезони, қолипи пайдо бўлдики, улар халқ дostonларида кўпроқ учрайди . Отларнинг энг гўзал намуналари “Алпомиш”, “Қундуз билан Юлдуз”, , “Хушкелди”, “Гўрўгли” каби дostonларида учратиш мумкин. Ўзбек халқ дostonларида отлар инсоннинг энг содиқ ва яқин дўсти сифатида тасвирланади, от инсонни ҳар қандай фалокатлардан омон сақлайди, керак жойда оғирини енгил қилади, бир сўз билан айтганда, таянчи бўлди.

Хулоса қилиб айтганда, отлар ҳамisha инсоннинг энг яқин дўсти бўлиб қолаверади. Тоғай Мурод айтганидек, “Биродарлар, машина дeганлари темир! Жони йўк! Жони йўк темир одамга эл бўлмайди! Темирнинг юраги йўк-да! От одамга эл бўлади! Бoиси отнинг жони бор, юраги бор-да!”. [4]

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ашурова Ш. А. Инглизбаон ғарб адабиёти ва ўзбек адабиётида анималистика жанри хусусиятлари.Тошкент, 2020. 158 б.
2. Айтматов Ч. Танланган асарлар: қиссалар.Т.: “Sharq”, 2016.- 656 б.
3. Юсуф М. Шeърий тўплам. Тошкент, 2016.
- 4.Мурод Т. От кишнаган оқшом. –Т., 2017. – 120б .